

7.4.2015

Puolustusministeriö

PLM:n lausuntopyyntö 9.2.2015, 909/40.02.00/2013

**SUOMALAISEN TIEDUSTELULAINSÄÄDÄNNÖN SUUNTAVIIVOJA –
TIEDONHANKINTALAKITYÖRYHMÄN MIETINTÖ**

1. Lausunnon antaja

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry (SRTL) on suomalaisten rauhanturvaajien veteraani- ja maanpuolustusjärjestö. Suomalaisia on vuodesta 1956 osallistunut eri rauhanturvaamis- ja kriisinhallintaoperaatioihin noin 47 000 henkilöä.

SRTL:lla on 31 jäsenyhdistyksessään noin 6 500 henkilöjäsentä, jotka ovat kriisinhallinnan veteraaneja. Maanpuolustusjärjestönä SRTL toimii yhteistyössä muiden reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöjen kanssa.

Pyydettyinä lausuntonaan työryhmämietinnöstä SRTL toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

2. Työryhmän mietinnöstä

Suomen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvat vakavimmat uhat ovat lähes poikkeuksetta kansainvälistä alkuperää tai niillä on kytköksiä ulkomaille. Jos yhteiskuntaa halutaan menestyksellisesti turvata, suomalaisten turvallisuusviranomaisten on voitava hankkia tietoa myös ulkomaisilta toimijoilta. Ulkomaan tiedustelun tarkoituksena on tuottaa ylimmän valtionjohdon turvallisuuspoliittisen päätöksenteon sekä vakavien ulkoisten turvallisuusuhkien torjunnan kannalta välttämätöntä tietoa. Ulkomaan henkilötiedustelua voidaan harjoittaa myös siten, että viestintä tapahtuu tietoverkon viestintäpalveluiden välityksellä Suomesta. Henkilötiedustelu kykenee tuottamaan sellaista yksityiskohtaista ja syvää, korkeimman suojaustason tietoa, jota muilla tiedustelulajeilla on vaikea tai mahdotonta tuottaa. Henkilötiedustelun avulla voidaan luoda edellytyksiä myös muiden tiedustelulajien tehokkaalle hyödyntämiselle. Tarvittavat tiedot pyritään hankkimaan kevyimmällä mahdollisella keinolla. Henkilötiedustelua tulisi voida suorittaa myös osana kriisinhallintaoperaatiota.

Käytännössä tiedustelu perustuu usein yhteystoimintaa läheisesti muistuttaviin toimintamalleihin. Perustilanteessa toiminta pitää sisällään sen, että tiedustelevalta valtiolta ulkomaille lähetettävä henkilöstö asemaansa perustuen tekee yleisiä havaintoja asemavaltion oloista sekä käy keskusteluja asemavaltion edustajien tai kansalaisten kanssa. Vaikka kyse ei tällöin ole asemavaltion kanssa nimenomaisesti sovitusta tietojenvaihdosta, tapahtuu toiminta monesti asemavaltion hiljaisen hyväksynnän turvin.

Ulkomaan tietojärjestelmätiedustelussa on kyse ulkomaisessa tietojärjestelmässä käsiteltävien tietojen hankinnasta tietoteknisin menetelmin. Ulkomaan tietojärjestelmätiedustelun tavoitteena voi olla paitsi tiedon hankkiminen myös tietojärjestelmän toiminnan häiritseminen tai sen vahingoittaminen tietoja muuttamalla tai tuhoamalla. Jos operaation kohde on merkittävä, sen kesto pitkäaikaista ja intensiteetti korkea, voidaan operaatio tulkita voimankäytöksi, joskaan ei välttämättä vielä aseelliseksi hyökkäykseksi.

Suomen keskeisten turvallisuusetujen suojaamiseksi on tarpeen luoda säädösperusta kansallisesta turvallisuudesta vastaavien siviili- ja sotilasviranomaisten ulkomailla tapahtuvalle tiedustelutiedonhankinnalle. Toiminnan tarkoituksena tulisi olla tukea ylimmän valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittista päätöksentekoa sekä torjua Suomeen kohdistuvia vakavia ulkoisia turvallisuusuhkia. Näitä ovat erityisesti Suomeen kohdistuvat sotilaalliset uhkat, sellaisiin kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin, joihin Suomi osallistuu, kohdistuvat uhkat, Suomeen kohdistuva kansainvälinen terrorismi, Suomeen kohdistuva ulkovaltojen tiedustelutoiminta, kansallista turvallisuutta vaarantava kansainvälinen järjestäytynyt rikollisuus, kansallista turvallisuutta vaarantava joukkotuhoaseiden, puolustustarvikkeiden ja kaksikäyttötuotteiden kehittäminen, levittäminen ja maastavienti, muut yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat vakavat uhkat, ennen kaikkea verkkouhkat, sellaiset vieraan vallan suunnitelmat, aiheet ja toimet, jotka saattavat vaikuttaa vahingollisesti tai haitallisesti Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan tai joilla saattaa olla merkitystä Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Säädösperustaa tarvittaisiin sekä ulkomaan henkilötiedusteluun että ulkomaan tietojärjestelmätiedusteluun.

Ulkomaan tiedusteluun liittyvien toimien oikeudettomuus olisi poistettava kansallisesti säätämällä. Mahdollisessa tulevassa lainvalmistelussa tulisi tarkastella muutostarpeita esimerkiksi rikos- ja virkamiesoikeudellisessa sääntelyssä. Lisäksi toiminnassa tulisi ottaa huomioon Suomea sitovat kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet. Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet sekä sen valtion lainsäädäntö, josta tietoja on tarkoitus hankkia, tulisi ottaa huomioon harkittaessa tiedustelutoimivaltuuksien käyttöä ja arvioitaessa siihen sisältyviä riskejä.

3. Lausunto

SRTL:n mielestä kansallinen turvallisuus on asetettava määrääväksi periaatteeksi Suomen kansainvälisessä toiminnassa.

Mietinnössä kuvattuja tiedustelun toimintamalleja käytetään myös kansainvälisissä kriisinhallintaoperaatioissa, joihin Suomi osallistuu. Tiedustelutehtäviin osallistuvat sotilaat ovat Puolustusvoimien palkattua henkilöstöä tai reserviläisiä. Tiedustelutoimintaa suunniteltaessa ja harjoitettaessa henkilöstön turvallisuus sekä kriisinhallintaoperaation aikana että palvelussuhteen päättymisen jälkeen on otettava korostetusti huomioon.

SRTL pitää työryhmän mietinnön kehittämisehdotuksia ja esitettyjä jatkotoimenpiteitä perusteltuina ja tukee työryhmän linjauksia.

Suomen Rauhanturvaajaliitto ry

Paavo Kiljunen
Puheenjohtaja

Juha Jalkanen
Johtava lakimies